

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за професор по направление Общо и сравнително езиковедие
(социолингвистика с английски език), шифър 05.04.11, обявен в ДВ бл. 21/15.03.2011 г.,
с кандидат доц. д-р **Мария Костадинова Георгиева**
Катедра „Англицистика и американистика”, ФКНФ, СУ. „Св. Климент Охридски”
Рецензент: проф. д.п.н. Лиляна Александрова Грозданова

Доц. д-р Мария Костадинова Георгиева е утвърдено име в областта на приложната лингвистика, межкултурното общуване и обучението по английски език, опитен преподавател и ръководител на професионални и научни колективи, автор на голям брой учебни материали, програми и ръководства за преподаване на чужд език. Висшето си образование тя получава в СУ „Св. Климент Охридски”, специалност английска филология и втора специалност български език.. Последователно работи като асистент и главен асистент по английски език в ИЧС, ръководител на катедра „Английски език” и зам. ректор на ИЧС, ръководител на Департамента по съвременна и приложна лингвистика в НБУ и директор на няколко програми, а от 1995 г. насам е доцент в СУ „Св. Климент Охридски”, където е избрана за Председател на Общото събрание на ФКНФ. Понастоящем е ръководител на катедра „Англицистика и американистика”.

През 1989 г. М. Георгиева защитава дисертация на тема „Модалните глаголи в английски и български – разширен съпоставителен анализ” (*The Modal Verbs in English and Bulgarian – an Expanded Contrastive Analysis*) и получава докторска степен. Научните ѝ интереси през периода до 1995 са предимно в областта на модалността и ранното чуждоезиково обучение. В 1995 г. излиза монографичният ѝ труд „Politeness in the Bulgarian-English Interlanguage” (*Учтивостта в българския междинен език*) и книгата „Английски език за деца”, които заедно с многобройните публикации и доклади служат за основа на присъждането ѝ на званието „доцент”. От 1995 г. насам се занимава с въпроси на *социолингвистиката, прагматиката, усвояването на чужд език, комуникативните стратегии, английския език като международен и др.*, които разглежда в теоретичен и приложен план. Това проличава и от публикациите, представени за настоящия конкурс (за периода 1995 – 2011), а именно 1 книга и 22 научни статии в областта на социолингвистиката, приложната лингвистика и ЧЕО, 7 рецензии и научни съобщения, 10 учебника и учебни системи за средните и висши учебни заведения и 23 доклада на национални и международни конференции (три от които пленарни). От приложените

публикации 9 са в престижни професионални списания в чужбина. Доц. Георгиева е рецензент на издателството Bentham Science Publishers (e-book publications) , както и редактор на четири сборника по проблемите на ЧЕО в условия на глобализация (45, 46, 47, 48). Участвала е в изработването на учебни програми по английски език в МОМН, Нов български университет и СУ „Св. Климент Охридски”.

Специално внимание заслужават проектите с нейно участие и резултатите от тях:

- Международен проект по канадистика:
 - разработен е бакалавърски курс, който се преподава в катедра „Англицистика и американистика” ,ФКНФ, СУ.”С. Климент Охридски”от 2004 насам
 - написано е учебно помагало (в съавторство) (№ 32), което се разпространява и в Румъния, Унгария и Полша
- Международен проект с р-л проф. Хортензия Пърлог, Западен университет, Тимишоара, Румъния: „Language and development of the critical reasoning. The case of the entertainment magazines for young people – Romania, Bulgaria, Slovenia”
Януари - Октомври 2008
резултатите за България са публикувани в сборник (№ 15)
- проект по НИС на СУ „Св. Климент Охридски”
създаден е курс по Прагматика на английски език за електронно обучение – магистърска степен - 04. 2008 г – 04. 2009 (31 на диск)

Преподавателската си дейност доц. М. Георгиева осъществява в бакалавърската и магистърската степени на обучение във ФКНФ, СУ „Св. Климент Охридски” с лекционни курсове в горепосочените области. Като преподавател с богат опит, тя поема ръководството на пет докторантски разработки, три от които вече успешно защитени. Активно се включва в програмите за международно сътрудничество и по линия на програмата ЕРАЗЪМ преподава във Великобритания, Ирландия и Германия. Членува в четири национални и международни научни организации, като на едната – „Българското дружества за британски изследвания” е председател от 2006 до 2010.

Професионалното развитие на доц. Георгиева е свързано с пет специализации във Великобритания, Норвегия и Австрия. Специализацията в Уорик, Великобритания дава тласък на дейността ѝ в „Обучението по АЕ в детска възраст” , която получава своята кулминация след въвеждане на ранното чуждоезиково обучение у нас. Наред с

теоретично-приложните разработки за усвояването и преподаването на английски език в детска възраст (18, 20, 21, 22) Георгиева ръководи и участва в авторския колектив, създава успешните учебни системи „Dominoes” (*Домино*) и „Sparcles” (*Спаркълс*) за учениците във втори, трети и четвърти клас. Не мога да не се присъединя към последователната ѝ позиция по отношение на родните учебници по чужд език, които са „много по-близки до социокултурната обстановка и социалния опит на българските деца” от т.нар „глобални” учебници и „значително улесняват усвояването на нови знания.” Нещо повече, те стимулират учителите към творческо използване на учебните материали, вместо имитиране и механично копиране на чужди модели. Тази своя позиция М. Георгиева отстоява и при участието си в конференции по въпросите на образованието у нас и обучението на учители по английски език (1, 5, 6, 7, 9).

Основните акценти в работата на доц. Георгиева през последните години са свързани с процесите на глобализация и по-конкретно с: а) ролята на английския език като международен и взаимодействието му с родните езици в условията на многоезичие; б) обучението по английски език в условията на глобализация и въвеждането на високи технологии. Наблюденията, анализите и приложенията в първата тематична област са обобщени в книгата „Global English in Bulgarian Context: a Sociolinguistics Perspective” (*Глобалният английски в български контекст: социолингвистична перспектива*) (1), а във връзка с втората впечатление прави електронният курс по прагматика на английския език за магистърска степен (31)

Книгата „Global English in Bulgarian Context: a Sociolinguistics Perspective” (*Глобалният английски в български контекст: социолингвистична перспектива*) обединява данните от осем програмни статии на авторката, като ги допълва с нови наблюдения и обобщава в единна позиция по отношение на основната тема: „утвърждаването на английския език като световен език и последствията от това за езиците и културите в отделните страни” (стр.11). Обект на изследователския интерес е използването на английския език от българи в условията на плурикултурно общуване и „информационна революция”. На фона на добре представените и систематизирани становища за динамиката на нашето съвремие, М.Георгиева откроява три основни промени, които според нея оказват влияние върху протичащите социални и социолингвистични процеси, а именно : а) промяна в понятията за пространство (близо-

далеч) и време (минало- настояще- бъдеще), поради заличаване на пространствените и времеви граници от електронните форми на комуникация; б) културна и езикова хибридизация на социалните и комуникативни практики, в) заличаване на границите между „локалното” и „глобалното”, както по отношение на стоки и услуги, така в ценностната система на обществото. (стр.12)

Тези промени оказват влияние върху редица утвърдени схващания и възприети практики. Сред дебатираните въпроси са:

- на първо място, въпросът за същността на английския език – един език с разновидности, или семейство от сродни езици;
- за социалната му функция – комуникативна и идентификационна;
- за ролята му като роден, втори, чужд, международен, световен, *lingua franca* и т.н;
- за практиката на неговото обучение – по модела на носителите на английския език или съобразно нов, плурикултурен модел. М. Георгиева правомерно поставя въпроса за валидността на комуникативния модел в сегашния му вид и убедително показва, че за да отговаря на реалностите и нуждите на нашето съвремие, той трябва да се развие по посока на използването на езика в условията на многоезичие и межкултурно общуване.

Друг важен въпрос е въздействието на английския език върху малките езици и проявите на проникване, хибридизация и др. Докато опасението, че налагането на английския език като глобален ще доведе до изчезване на по-малките езици, все още не е достигнало критичната си точка, нарастващото присъствие на англицизми в другите езици е факт. Особено податливо на това е младото поколение, което започва да формира и да се формира от една наднационална младежка култура. И тук авторката правилно посочва, че зад езиковия феномен се крие опасност от загуба на основополагащи ориентири, и разрушаване на националната и индивидуална идентичност.

Книгата „Global English in Bulgarian Context: a Sociolinguistics Perspective” (*Глобалният английски в български контекст: социолингвистична перспектива*) е особено полезна в частта си за състоянието на нещата у нас и отношението на българите към дискуссионните въпроси. С помощта на анкети и дискурсивен критически анализ М. Георгиева установява някои характерни за българите факти, които не винаги подкрепят становищата на други лингвисти. Тезата за възприемане на опростен английски език за

глобална употреба се отхвърля от повечето българи, които предпочитат британския или американския стандартен език. Независимо от равнището на езиковите си знания, те очевидно се стремят към по-високи нива на употреба на английския език. Парадоксалното е, че при изследване на реална комуникация между българи и чужденци, стратегиите за поддържа на гладко общуването се оказват по-важни от компенсаторните комуникативни стратегии. С други думи, социокултурната стратегическа компетентност се оказва по-важна от комуникативната. Приносът на авторката в тази част се състои в разкриване на сложната същност на общуването в условията многоезичие и плурикултурност и стратегиите за успешното му осъществяване.

Отвореността на българите към навлизащите нови реалии и лекотата, с която приемат чуждите им, главно английски, наименования, имат и своите възрастови измерения. Изследването на две социални групи – младежи и възрастни – разкрива структурни и функционални разлики при смесването на двата езика. Ако за възрастните това е свързано с изграждането на публичен „имидж“, за младите е стремеж да изразят себе си, като се отдалечат от конвенционалното. По мое мнение, цялата трета част за глобализацията и това, което авторката нарича „globe talk“, заслужава да бъде преведена и представена на по-широка публика.

Изводите от задълбочения анализ на авторката на процесите в съвременния свят придобиват практическа значимост по отношение на ЧЕО. Като подлага на критика комуникативния модел в съвременния му вид, тя предлага специалистите в областта на образованието да насочат усилията към създаване на „глобална класна стая“, т.е. клас от ученици, готови за общуване в условията на многоезичие и плурикултурност. Предполагам, че и усилията на доц. Мария Георгиева ще бъдат насочени натам в бъдещата ѝ работа.

Като обобщение, рецензираната книга „Global English in Bulgarian Context: a Sociolinguistics Perspective“ (*Глобалният английски в български контекст: социолингвистична перспектива*) е не само „добра основа за дебати по тази толкова актуална тематика“, както пише авторката (стр. 18), а необходим източник на идеи и информация за цялата колегия.

От приложно-практическите разработки поставям ударение върху курса по прагматика, без да омаловажавам качествата на учебника по канадистика, по следните причини. На първо място, курсът е много добре съставен, структуриран и онагледен. Изграден на модулен принцип, той включва единици с необходимата информация по темите (лекции), единици с практически задачи (упражнения) и допълнителни текстове за разширяване на знанията. На второ място, с електронния си формат курсът отговаря на възможностите, нагласите и уменията на студентите в магистърската степен на обучението. Те могат да го ползват самостоятелно, като сами определят времето и продължителността на всяко занимание, обема на материала, върху който ще работят, да правят справки и да преценяват дали имат нужда от допълнителна информация. Това ще ги подтиква да правят справки в интернет. По този начин доц. Георгиева отваря курса към непрекъснато обогатяващия се фонд с научна информация, който всеки студент може да ползва по собствено желание. А индивидуализирането на учебния процес помага да се изградят навики и умения за автономно учене през целия живот.

В заключение, ще изтъкна отново високата научна и приложна стойност на разработките на доц. Мария Георгиева в споменатите области, уменията ѝ да наблюдава, анализира и генерира нови идеи, които да прилага на практика. Специално ще отбележа активната ѝ позиция по въпросите на глобализацията и ролята на английския език като международен, влиянието му върху по-малките езици и организирането на обучението по английски език съобразно новите реалности. С безспорния си авторитет на учен и преподавател, тя си сътрудничи с колеги от много страни, като организира научни конференции, съставя сборници, изготвя учебни материали по проекти и др. В личен план, доц. Георгиева се отличава с изключително трудолюбие, творческо въображение и отзивчивост, с които увелича студентите да се насочат към академична кариера.

Въз основа на казаното до тук, препоръчвам с пълна убеденост на научното жури да присъди академичното звание „професор“ на **доц. д-р Мария Костадинова Георгиева** по направление Общо и сравнително езиковедие (социолингвистика с английски език), шифър 05.04.11.

Рецензент:

д.п.н. Лиляна Александрова Грозданова

17.08.2011г.